

СИЛАБУС навчальної дисципліни

Особливості перекладацької майстерності (англійська мова)

1. Основна інформація про дисципліну

Тип дисципліни: вибіркова Форма контролю: залік

Освітній ступінь: бакалавр

Для спеціальності(-тей): для всіх спеціальностей

Обмеження для вибору: відсутні

Кількість кредитів (годин): 120 (денна форма: 120 год.: 14 - лекції; 34 - семінарські; 72 - самостійна робота)

Мова викладання: англійська, українська

Презентаційні матеріали: <https://drive.google.com/drive/u/1/quot?q=after:2024-01-01>

2. Інформація про викладача

ПІБ: Сорока Тетяна Вячеславівна

Науковий ступінь, вчене звання, посада: кандидат філологічних наук, доцент

Кафедра: англійської філології та світової літератури

Робочій e-mail: tsoroka0803@gmail.com

Години консультацій на кафедрі: п'ятниця 14:00 – 15:00

3. Цілі дисципліни та результати навчання

Предмет вивчення навчальної дисципліни: базові постулати теорії перекладу у процесі аналізу, ідентифікації та подолання морфологічних та синтаксичних труднощів перекладу різножанрових англійських текстів.

Метою вивчення дисципліни є: сформувати перекладацьку майстерність в процесі відтворення різножанрового англомовного тексту засобами цільової мови.

Результати навчання

Знання: морфологічних та синтаксичних особливостей вихідної та цільової мов, перекладацьких відповідників у галузі граматики, лексичних розбіжностей в структурі двох мов, основних труднощів перекладу та комплексних трансформацій, фонових знань, комунікативного ефекту оригіналу.

Уміння: застосовувати різні типи перекладацьких трансформацій мовних одиниць та явищ для досягнення адекватності їх перекладу; знаходити функціонально-доречні шляхи перекладу з англійської мови на українську; аналізувати та редагувати зроблений переклад.

Комунікація: використовувати набуті знання при веденні дискусій з питань професійно орієнтованого характеру; співпрацювати з носіями різних етнолінгвокультурних цінностей; створювати умови для комунікації із

представниками наукових, громадських, релігійних і національно-культурних організацій.

Автономність та відповідальність: виконувати індивідуальні завдання означеної проблематики, виявляти самостійність і соціальну відповідальність, громадянські та патріотичні чесноти при виконанні функціональних обов'язків.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів вищої освіти ступеня «бакалавр» програмних компетентностей відповідно до освітньо-професійних програм:

1. Освітня програма: Філологія: англійська і німецька мови та літератури (переклад включно)

ПРН 11. Знати принципи, технології і прийоми створення усних і письмових текстів різних жанрів і стилів державною та іноземними (англійською та німецькою) мовами.

ПРН 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

ПРН 14. Використовувати англійську та німецьку мови в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя.

ПРН 16. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, уміти застосовувати їх у професійній діяльності.

ПРН 17. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання.

2. Освітня програма: Філологія: українська і англійська мови та літератури (переклад включно)

ПРН 1. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та іноземною мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.

ПРН 10. Здійснювати стилістичний аналіз мовних одиниць, їх функції; систему стилів і функцій літературних мов, що вивчаються, усвідомлювати проблематику стилістики усної й писемної форм мови, сутність стилістики мовних одиниць.

ПРН 11. Знати принципи, технології і прийоми створення усних і письмових текстів різних жанрів і стилів державною та іноземною мовою; орієнтуватися в понятійному апараті та основних прикладних напрямках сучасного перекладознавства.

ПРН 12. Знати сутність, становлення й етапи розвитку слов'янської і германської філології в її взаємозв'язках з історією, особливостями буття народів, їх культурою.

ПРН 14. Використовувати мови, що вивчаються, в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя.

ПРН 17. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання.

3. Освітня програма: Середня освіта: англійська та зарубіжна література (з вивченням другої іноземної мови)

ПРН 5. Уміє здійснювати міжкультурну комунікацію і долати міжкультурні бар'єри на основі знання особливостей, цінностей, властивих культурам країн мов, що вивчаються, а також знання світоглядних засад, ментальних особливостей та онтологічних характеристик української культури.

ПРН 7. Демонструє володіння іншомовною комунікативною компетентністю відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти в усіх видах усного і писемного спілкування.

ПРН 9. Аналізує, коментує, реферує і перекладає тексти різних стилів і тематики, демонструючи лексичну, граматичну і стилістичну компетентності.

4. Зміст дисципліни

Тема № 1. Типологія перекладу

Різновиди перекладу за ознаками ситуації перекладу: письмовий та усний переклад, художній, науково-технічний, офіційний тощо. Паралітературна діяльність. Переклад, анування та реферування. Критерії оцінки якості перекладу.

Тема № 2. Мовні форми, мовні значення і позамова ситуація при перекладі.

Денотативний, конотативний та дискурсивно-прагматичний аспекти перекладу. Зміст як інваріант перекладу. Інформативна структура тексту та окремих його елементів (слів, словосполучень тощо). Види екстралінгвістичної інформації (константної та okazіональної): денотативна (семантична), конотативна (експресивно-стилістична), соціолокальна, хронологічна, соціокультурна (прагматична), асоціативно-образна та ін. Взаємозв'язок екстралінгвістичної та лінгвістичної інформації в тексті і його врахування при перекладі.

Тема № 3. Труднощі перекладу полісемантичних мовних одиниць та засоби їх подолання.

Національно-культурні мовні символіка і стереотипи. Національно-культурна специфіка мовленнєвого етикету. Комунікативні табу. Національно-культурна специфіка максимум спілкування. Етапи перекладацького процесу і фактори, що впливають на цей процес. Переклад і двомовність. Контекст оригіналу і контекст перекладу.

Тема № 4. Специфіка перекладу окремих розрядів лексики.

Переклад суспільно-політичних і науково-технічних термінів. Експресивне вживання термінів і його відтворення у перекладі. Передавання власних імен, географічних назв, назв установ, організацій, періодичних видань. Роль традиції у перекладі власних імен. Передавання інтернаціональної і псевдоінтернаціональної лексики. Засоби та методи збереження мовної відповідності значення фразових дієслів у мові перекладу. Лексико-семантичні особливості відтворення фразових дієслів у мові перекладу.

Тема № 5. Особливості перекладу асиндетичних словосполучень.

Врахування сполучуваності слів у процесі перекладу. Особливості перекладу стійких словосполучень. Переклад дво-, три- та чотирикомпонентних

словосполучень. Переклад п'яти-, шести- та семикомпонентних словосполучень.

Тема № 6. Лексико-фразеологічні проблеми перекладу.

Види лексико-фразеологічних відповідників згідно з теорією закономірних відповідностей: еквіваленти та аналоги (варіантні відповідники). Класифікація типів міжмовних лексичних відповідників за формою (конвергентні та дивергентні), за обсягом переданої екстралінгвістичної інформації (повні та часткові), за характером функціонування у мові (константні та оказіональні), за способом перекладу (прямі, синонімічні, антонімічні, гіперонімічні, описові, запозичені). Функціональні відповідники.

Особливості перекладу образної фразеології. Збереження (повне та часткове) та втрати образності при перекладі. Передавання прислів'їв, крилатих слів. Експресивне перетворення фразеології та його відображення в перекладі.

Тема № 7. Основні типи лексико-граматичних перетворень у перекладі.

Основні типи лексико-граматичних перетворень в перекладі: перерозподіл смислових компонентів висловлення, заміна, додавання і вилучення смислових одиниць. Структура і лексико-семантична зумовленість перетворень при перекладі з іноземної і на іноземну мову. Втрати і компенсації змісту і стилю при перекладі. Засоби відтворення англійської модальності в українській мові. Реалізація контекстуального значення означеного артикля. Реалізація контекстуального значення неозначеного артикля. Темо-рематичні відношення в реченні і способи його перекладу.

Тема № 8. Лексико-семантичні трансформації у перекладі.

Диференціація значень (синонімічні відповідники), генералізація та конкретизація значень (гіпероніми та гіпоніми). Прийом логічного розвитку поняття (метонімічний перенос у перекладі). Прийом перефразування. Векторні заміни у перекладі. Прийоми компенсації та конденсації (компресії). "Безеквівалентна" лексика і шляхи її відтворення у перекладі. Транслітерація і транскрипція, калькування, описовий переклад і підстановка. Передавання реалій. Прагматична адаптація елементів, що передають асоціативні реалії. Переклад неологізмів.

Тема № 9. Вербалізація як перекладацька трансформація.

Причини застосування трансформації вербалізації в перекладі. Типи та види трансформації вербалізації. Трансформація вербалізації українських неособових дієслівних форм. Трансформація вербалізації українських прикметників. Трансформація вербалізації українських прислівників. Трансформація вербалізації українських експліцитних слів та їх англійські відповідники. Експлікація-вербалізація прихованих дієслівних сем. Структурна експлікація-вербалізація. Контекстуальна експлікація-вербалізація.

Тема № 10. Номіналізація як перекладацька трансформація.

Порівняльний аналіз процесів номіналізації в англійській та українській мовах. Процеси номіналізації на міжмовному рівні на прикладі українсько-англійському напрямку перекладу. Причини застосування трансформації номіналізації в перекладі з української мови на англійську: граматичні причини, словотвірні причини, жанрово-стилістичні причини, мовленнєві причини. Різновиди трансформації номіналізації в перекладі з української мови на англійську: неповна трансформація номіналізації в українсько-англійському

напрямку перекладу, повна трансформація номіналізації в українсько-англійському напрямку перекладу.

Тема № 11. Прагматика перекладу.

Поняття прагматичної еквівалентності перекладу. Методи оцінки якості перекладу. Поняття адекватності перекладу. Основні випадки порушення еквівалентності перекладу: буквальний та вільний переклад. Переклад як взаємодія різних соціокультурних та мовних кодів; опозиція «норма/девіація (відхилення)» в процесі перекладу мовних варіантів.

Тема № 12. Комунікативний ефект перекладу та типи прагматичної адаптації.

Передача непрямих мовленнєвих актів у перекладі: заміна директива на непрямий директив-квеситив, заміна констатива на риторичне запитання, переклад риторичних запитань. Переклад написів та оголошень. Особливості вживання цифр та конвертація одиниць вимірювання в перекладі. Переклад прагматичних ідіом. Звичайна ввічливість та політична коректність при перекладі (вибір слів, вмотивований тактовністю)

5. Політика курсу

Політика щодо відвідування навчальних занять.

Згідно з «Положенням про порядок оцінювання рівня навчальних досягнень студентів в умовах ЄКТС в ІДГУ» студенти мають обов'язково бути присутніми на практичних заняттях. Студент, який з поважних причин, підтверджених документально, був відсутній на практичному занятті, має право на відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання. Студент, який не використав надане йому право у встановлений термін або пропустив заняття без поважних причин, отримує за кожне пропущення заняття 0 балів. Студенти, які навчаються за індивідуальним графіком, мають в повному обсязі виконати додаткові індивідуальні завдання, попередньо узгодивши їх з викладачем. Присутність на модульній контрольній роботі є обов'язковою. У випадку відсутності студента на проміжному контролі з поважної причини, підтвердженої документально, йому призначається інша дата складання модульної контрольної роботи.

Політика академічної доброчесності.

Студенти мають дотримуватись правил академічної доброчесності відповідно до «Кодексу академічної доброчесності та корпоративної етики ІДГУ». Наявність академічного плагіату в студентських роботах є підставою для виставлення негативної оцінки. Списування студентів під час проведення модульної контрольної роботи є підставою для дострокового припинення її складання та виставлення негативної оцінки.

Використання технологій штучного інтелекту

Використання *Translation Directory* <https://www.translationdirectory.com/> в контексті вивчення ДВВ «Особливості перекладацької майстерності (англійська мова)» сприятиме ефективності застосування різних типів перекладацьких трансформацій мовних одиниць та явищ для досягнення адекватності їх перекладу.

Використання *Unbabel* як платформи мовних операцій на основі штучного інтелекту за посиланням <https://unbabel.com/> дозволяє знаходити функціонально-доречні шляхи перекладу з англійської мови на українську; аналізувати та редагувати зроблений переклад.

Використання платформи *Duolingo*, заснованої на новітніх дослідженнях в області штучного інтелекту, переслідує мету покращення навичок читання, письма, аудіювання та говоріння за посиланням <https://ru.duolingo.com>

6. Контрольні заходи та критерії оцінювання

Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
90-100	зараховано
70-89	
51-69	
1-50	не зараховано

Схема розподілу балів

Максимальна кількість балів	70 балів (поточний контроль) – середньозважений бал оцінок за відповіді на семінарських заняттях та виконання індивідуальних завдань, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом.0,7	30 балів (проміжний контроль) – за результатами виконання модульної контрольної роботи
Мінімальний пороговий рівень	35 балів (поточний контроль)	16 балів (проміжний контроль)

Форма проміжного контролю

Модульна контрольна робота проводиться в письмовій тестовій формі або у формі комп'ютерного тестування. Студентові пропонується розв'язати 40 тестових завдань з чотирма варіантами відповідей, одна з яких є правильною.

Приклади тестових завдань

Варіант №1

Розв'язати тести:

1. What type of the complex transformations works in the translation of the extract from protocol speech: *More broadly, for many people globalization has come to mean greater vulnerability to unfamiliar and unpredictable forces that can bring on economic instability and social dislocation, sometimes at lightning speed.* – Якщо узагальнити, то для багатьох людей глобалізація стала означати більшу вразливість до впливу незнайомих і непередбачуваних сил, що можуть викликати економічну нестабільність і соціальний безлад, іноді зі швидкістю блискавки.

- a) addition
- b) omission
- c) antonymic translation
- d) descriptive translation

2. Modulation is ...

- a) the replacement of a lexical unit of a narrower meaning with a lexical unit of a broader meaning
- b) the creation of an equivalent by replacing a unit in SL with a TL unit the meaning of which can be logically deduced from it and which is just another way of referring to the same object or an aspect of the same situation
- c) a deliberate introduction of some additional element in the target text to make up for the loss of a similar element in the source text
- d) the replacement of a lexical unit of a broader meaning with a lexical unit of a narrower meaning

Форма підсумкового контролю – залік

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Досягнення студентів на практичних заняттях, а також виконана ними самостійна робота оцінюються за шкалою від «0» до «5».

Критерії оцінювання під час практичних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Критерії оцінювання завдань самостійної роботи

Вид	Максимальна кількість балів
Конспект теоретичних положень з проблематики семінару	5
Виконання комплексів вправ	5
Реферат	5
Презентація	5

Критеріями оцінювання роботи з проблематики семінару є здатність студента розкрити зміст запропонованого матеріалу. Оцінювання *реферату* здійснюється за такими критеріями: самостійність та оригінальність дослідження, виконання поставлених автором завдань, здатність здійснювати узагальнення на основі опрацювання теоретичного матеріалу та відсутність помилок при оформленні цитування й посилань на джерела. Критеріями

оцінювання *презентації* є її відповідність змісту доповіді студента за матеріалами дослідження та оригінальність візуального представлення.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Проміжний контроль з означеного курсу проводиться у вигляді тестової модульної контрольної роботи, яка передбачає 40 тестових завдань з чотирма варіантами відповідей, одна з яких є правильною. Загальна оцінка за модульну контрольну роботу є середнім арифметичним оцінок за кожне розв'язане тестове питання. Оцінювання модульної контрольної роботи здійснюється за шкалою від «0» до «30». Мінімальна межа складання контрольної роботи – 16 балів. Критеріями оцінювання є: правильність і повнота відповіді.

Критерії оцінювання під час підсумкового контролю

Критерії оцінювання під час підсумкового контролю

Підсумкова оцінка виставляється за результатами поточного та проміжного контролю.

7. Основна література та інформаційні ресурси

Основні джерела

1. Карабан В.І., Мейс Дж. Переклад з української мови на англійську мову. Навч. посіб-довідник для студентів вищих закладів освіти. Вінниця: Нова книга, 2003. 608 с.

2. Кальниченко О.А., Подміногін В.О. Історія перекладу та думок про переклад у текстах та коментарях. Частина перша: Загальні питання. Стародавні часи. Навч. посіб. Харків: Вид-во НУА, 2015. 132 с.

3. Мірам Г.Е., Дайнеко В.В., Тарануха Л.А., Грищенко М.В., Гон О.М. Основи перекладу. Курс лекцій з теорії та практики перекладу для факультетів та інститутів міжнародних відносин. Редактор англ. тексту Н. Брешко. К.: Ельга, Ніка-Центр, 2003. 240 с.

4. Ніколенко А.Г. Соціальні аспекти мовлення. Вінниця, НОВА КНИГА, 2005. 256 с.

5. Чередниченко О.І. Міжкультурні аспекти перекладу. *Мовні і концептуальні картини світу*: Зб. наук. праць; Спец. випуск: Мови, культури та переклад у контексті європейського співробітництва. К., 2011. С. 485-489.

6. Чередниченко О.І. Переклад – важлива сфера функціонування і розвитку української мови // Теорія і практика пер.: Республ. міжвідомч. наук. зб. К.: Вища шк., 2020. Вип. 17. С. 18-26.

7. Чередниченко О.І. Про мову і переклад. К.: Либідь, 2017. 248 с.

8. Korunets I.V. Theory and Practice of Translation. Vinnytsia: Nova Knyha, 2020. 448 p.

9. Soroka T.V. Methodology and technology of training bachelors of translation at the faculty of foreign languages. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Філологія. Збірник наукових праць. Одеса, 2021. Випуск 47. Том 3. С. 170—173. URL: http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v47/part_3/41.pdf

10. Soroka T.V. Ways of Forming Translator's Linguocultural Competence in the Sphere of Business Communication. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Філологія. Збірник наукових праць. Одеса, 2022. Випуск 52. Том 1. С. 176—180. URL: http://vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v52/part_1/42.pdf

Допоміжні джерела

1. Ковганюк С.П. Практика перекладу. (З досвіду перекладача). – К.: Дніпро, 2000. – 275 с.
2. Пригодій, О.С. Концепт у сучасній перекладацькій науці. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2019. Сер.: Філологія, № 40 том 3. С. 84-86.
3. Newmark, Peter. Approaches to Translation. – Oxford – New York Toronto – Sydney – Paris – Frankfurt: Pergamon Press, 1988 (first edition 1981). 200 p.
4. Nida, Eugene A. Language Structure and Translation: Essays by Eugene A. Nida. Selected and Introduced by Anwar S. Dil. – Stanford, California: Stanford University Press, 1975. 284 p.
5. Soroka T.V. Dictionary entry as a means of explicit expressiveness of an axiomen semantic structure. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Філологія. Збірник наукових праць. Одеса, 2020. Випуск 46. Том 2. С. 146—149. URL: <http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/index.php/arkhiv-nomeriv?id=177>
6. Soroka T.V. The problem of forming a linguistic personality in the context of European cross cultural communication. *Сучасні дослідження з іноземної філології*. Ужгород, Видавничий дім “Гельветика”, 2023. Вип. 1 (23). С. 132—141. URL: <http://philol-zbirnyk.uzhnu.uz.ua/index.php/philol/article/view/284> URL: <http://philol-zbirnyk.uzhnu.uz.ua/index.php/philol/article/view/284/468>

Інтернет-ресурси

1. Gutt, Ernst-August. A theoretical account of translation – without a translation theory. <<<http://cogprints.org/2597/01/THEORACC.htm>>>
2. Naydan, Michael. Found in Translation: A Conversation with Michael Naydan. – February, 2005. <<<http://www.rps.psu.edu/inconversation/russian.html>>>
3. Trivedi, Harish. Translating Culture vs. Cultural Translation. <<<http://www.uiowa.edu/~iwp/91st/may2005/pdfs/trivedi.pdf#search=%22cultural%20translation%22>>>

Затверджено на засіданні кафедри англійської філології та світової літератури протокол № 6 від «22» січня 2024 р.